

NU

Opera lui Eugène Ionesco:

Scrieri în limba română: *Elegii pentru ființe mici* (versuri, 1931), *Nu* (critică literară, 1934), *Englezește fără profesor* (piesă de teatru, 1943), *Război cu toată lumea* (publicistică, 1992).

Scrieri în limba franceză:

Teatru: *La Cantatrice chauve*, *La Leçon*, *Les Salutations*, *Jacques ou la Soumission*, *L'Avenir est dans les sùfs*, *Les Chaises*, *Le Maître*, *Le Salon de l'automobile*, *Victimes du devoir*, *Le Jeune Fille à marier*, *Amédée ou Comment s'en débarrasser*, *Le Nouveau Locataire*, *Scène à quatre*, *Le Tableau*, *L'Impromptu de l'Alma*, *Tueur sans gages*, *Rhinocéros*, *Délire à deux*, *Le Piéton de l'air*, *Le roi se meurt*, *La Soif et la Faim*, *La Lacune*, *Exercices de conversation et de diction françaises pour étudiants Américains*, *Jeux de massacre*, *Macbett*, *Ce formidable bordell*, *L'Homme aux valises*, *Voyages chez les morts*, *La Nièce-Épouse*, *Le Vicomte*, *Le Rhume onirique*, *Les connaissez-vous?*, *Maximilien Kolbe*.

Proză: *La Photo du Colonel* (nuvele, 1962), *Le Solitaire* (roman, 1973).

Eseuri și memorialistică: *Notes et contre-notes* (1962), *Journal en miettes* (1967), *Présent passé, passé présent* (1968), *Antidotes* (1977), *Un homme en question* (1979), *Entre la vie et le rêve. Entretiens avec Claude Bonnefoy* (1987), *Une quête intermittente* (1987).

Volume de desene: *Découvertes* (1969), *Le Blanc et le Noir* (1981).

EUGÈNE  
IONESCO

NU



HUMANITAS  
BUCUREȘTI

Redactor: Vlad Russo  
Coperta: Angela Rotaru  
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu  
Corector: Patricia Rădulescu  
DTP: Iuliana Constantinescu

Tipărit la Proeditură și Tipografie

© Marie-France Ionesco

© HUMANITAS, 2011 pentru prezenta ediție

Prezenta ediție reproduce textul apărut la Editura Vremea,  
București, 1934, având pe contrapagina de titlu următoarea notă:  
„Operă selecționată și publicată de Comitetul pentru premierea scriitorilor tineri  
needitați, cu împotrivirea a doi din cei șapte membri ai comitetului“.

ISBN 978-973-50-3001-8  
Descrierea CIP este disponibilă la  
Biblioteca Națională a României

EDITURA HUMANITAS  
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România  
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51  
[www.humanitas.ro](http://www.humanitas.ro)

Comenzi CARTE PRIN POȘTĂ: tel./fax 021/311 23 30  
C.P.C.E. – CP 14, București  
e-mail: [cpp@humanitas.ro](mailto:cpp@humanitas.ro)  
[www.libhumanitas.ro](http://www.libhumanitas.ro)

## *Notă asupra ediției*

În transcrierea textelor, am reținut marea majoritate a faptelor de limbă (vocabulary, forme gramaticale, fonetisme) atestate în epocă, modificând numai acele grafisme care, potrivit principiului fonetic, nu exprimau o realitate lingvistică; am adus la forma actuală faptele de limbă care înregistrau de pe atunci serioase oscilații, păstrând, datorită frecvenței lor, și unele forme paralele. În plan lexical, am păstrat intacte franțuzismele (cuvinte și sintagme calchiate) în forma folosită de autor. Am corectat tacit erorile de tipar și dezacordurile gramaticale.

Menționăm că, folosind ediția în limba franceză a volumului, apărută la Editura Gallimard, în anul 1986, am făcut unele îndreptări, acolo unde contextul a impus-o. Totodată, au fost confruntate cu originalele lor toate citatele din corpul textului și – ținând seamă și de spiritul în care a fost realizată ediția franceză, care a stat sub controlul autorului – am întreprins corectările necesare (în limitele dictate de varianta franceză).

În postfața volumului publicăm raportul lui Mircea Vulcănescu la lucrările din 1934 ale Comitetului pentru premiera scriitorilor tineri needitați, intitulat „Pentru Eugen Ionescu“, pentru a ilustra efectul de lovitură de teatru pe care l-a provocat volumul și, în egală măsură, pentru valoarea în sine a paginilor – apărare strălucită a textului ionescian.

## *Cuvânt înainte*

la ediția cărții publicată în 1986 de Editura Gallimard,  
tradusă în franceză  
de Marie-France Ionesco

*Aceste pagini, care datează de mai bine de o jumătate de secol, erau rodul unui adolescent furios, ceea ce explică violența lor, adesea nedreaptă, și paradoxurile, uneori excesive.*

*Scrisă pentru a combate autori și o lume care nu aveau decât vicisitudinile tuturor scriitorilor și ale oricărei literaturi, această carte prezintă într-o lumină favorabilă, reabilitând-o aproape, o epocă ce pare în clipa de față nespus de liberă și pe care locuitorii României de azi o contemplă cu cea mai adâncă nostalgie.*

*Însă pe lângă stângăcii și câteva incoerențe, ceea ce a fost spus atunci am continuat să spun și să scriu – sub chipul unor afirmații mai profunde, ceea ce înseamnă mai pline de spirit – de-a lungul întregii mele vieți și nu m-aș da în lături să spun din nou și astăzi.*

EUGÈNE IONESCO

Partea întâi

EU, TUDOR ARGHEZI,  
ION BARBU ȘI CAMIL PETRESCU

# Tudor Arghezi

## I

### Preludiu sau Pamflet

Critica poeziei argheziene se cere riguros și aspru selecționată.

Unii dintre admiratori se dovedesc nesiguri, prudenți, în cele din urmă convinși, precum d. E. Lovinescu ale cărui teoretizate revizuirii indică întotdeauna o lipsă de siguranță și de personalitate.

Nu este locul, desigur, să faci aici un proces general al criticei dlui Lovinescu, dar nu mă pot opri să rigolez de câte ori, măcar în treacăt, îmi apare deșuchierea calităților paradoxale ale acestei critice: impersonalitate, frică, lipsă de acuitate.

Cum îmi explic totuși că d. E. Lovinescu este un mare critic? Fiindcă știe să tragă cu urechea și, pasiv, se lasă târât de fluviul apelor critice care îl înconjoară și în care se scaldă. Mai are ceva: o eclectică.

Un alt critic afirmativ este, la loc important, entuziasmul domn Felix Aderca cu verbozitatea d-sale de dubioasă calitate sentimentală, dar de o ireproșabilă naivitate. Fericiți cei săraci cu duhul!

În *Viața literară* I.28, stabilea paralela Eminescu–Arghezi cu logica următoare: „Amândoi s-au hrănit dintr-un poet străin și au revenit la cronicari: amândoi au sânge



străin; amândoi depășesc curentul politic al vremii; amândoi sunt chinuți; amândoi – poeți mari.“

Paralela poate urma la infinit: amândoi poartă mușcătură; amândoi sunt bruni; nici unul nu are dantură falsă; amândoi și-au schimbat numele etc., etc. Dar naivitatea dlui Aderca în polemică e adorabilă și dezarmantă. De pildă, un argument dintr-un răspuns lui Ion Barbu: „când poezia lui Arghezi pare inaccesibilă, o declară (I.B.) primară“. Inaccesibilă i se pare desigur dlui Aderca.

Un entuziasm pe bază doctă este, în schimb, acela al dlui Șerban Cioculescu, pur, total, constant, intransigent și religios admirator al dlui Arghezi, dulcea d-sale obsesie.

La *Adevărul*, la *Acțiunea*, la *Viața literară*, la *Vremea* etc. d. Șerban Cioculescu nu scrie decât despre T. Arghezi, adorator suav și tandru, iubindu-l ca pe o amantă, interpretându-l, ghicindu-l și apărându-l (mai ales) ca o tigroaică, ori de câte ori cineva îi scarmână idolul sau numai se uită urât.

Dragostea este împărtășită: d. Arghezi îl cheamă acasă. Îi trimite comisionari. Vrea să-i vorbească. S-au văzut ieri, nu s-au văzut azi, au să se vadă mâine.

Amant atent, d. Cioculescu îți încredințează misterios și ritual că el singur din toată presa română a scris un articol la cincantenarul poetului. Afirmă tare, incandescent, cui vrea să-l asculte, că toți detractorii lui Arghezi sunt asțazi – poate datorită și d-sale – cei mai ferveți admiratori, că singura realitate, singurul absolut este poezia lui T. Arghezi spre care se îndreaptă, cucernici, toți literații români, fii buni sau pocăiți.

Mai arghezian decât Arghezi, disprețuiește sincer pe eronații negatori ai poetului, ca și cum ar fi în infailibila posesiune a unei realități ezoterice.

Scrie despre T. Arghezi studii filozofice, psihologice, estetice, istorice și cronologice. Cele mai noi sunt cele mai complete, mai precizate și mai bune și, mândrindu-se cu ele, se rușinează de cele anterioare, pe care le denuțește imperfecte.

Și – bizar și caracteristic – niciodată nu intuiește imediat, sigur, esența poeziei fiindcă, sau psihologist, sau filozofant, rămâne colateral faptului estetic; negând apoi criticei posibilitatea de pătrundere sau explicare a poeziei, își anulează el însuși propria-i operă critică.

Din lipsa aceasta a oricăror posibilități de intuire, își va face gafe, scriind, de exemplu, că *Între două nopți* (bucată de o simbolică artificială și mecanică) – „poezie de fiori, îl pune pe Arghezi între marii poeți ai lumii“.

Să mai numesc entuziasmul necontrolat, din pură prejudecată sau presiune, al dlui Pompiliu Constantinescu care afirmă (după ce face unele constatări mult mai mult psihologice decât estetice și neconstituind, în nici un caz, judecăți de valoare) că poezia *Duhovnicească* redă „superstiția și naivitatea credinței cu o prospețime de simțire nealterată, cu mireasmă și inflexiuni de stil biblic, fără misticismul cărturăresc sau retorică“, când, după cum arăt în analiza poeziei citate, retorica și livrescul, rețeta caracterizează această bucată maeterlinckiană. (D. Șerban Cioculescu, mai plat, dar cu mai multă expresivitate comică: „poetul în *Duhovnicească* se simte obsedat de un necunoscut pe care îl numește cineva sau cine-știe-cine“.)

Mai există un caraghioslăc grav, greoi, pedant al dlui O.W. Cisek care vede în Arghezi un neoclastic tip Valéry: gugumănie integrală, știindu-se, elementar, că Valéry este hermetic și metafizic, eliptic, iar T. Arghezi facil, clar, social și discursiv.

Dar raportându-l la Valéry îl aureolează și d. Aderca în *Sburătorul*, scriind un imn pueril și gazetăresc care începe cu unele fraze furate din atât de cunoscutul studiu al lui Thibaudet.

Este de altfel caracteristic pentru lipsa de originalitate, de siguranță, de soliditate a criticii noastre faptul uimitor că și admiratorii, și adversarii lui Arghezi îl valorizau prin criteriul Valéry – banalizat în Franța, la modă atunci în provincia noastră literară. Arghezi este un Valéry, Arghezi nu este un Valéry, aceasta este dialectica, Valéry fiind punctul culminant absolut al poeziei.

Unii îl subânțelegeau numai pe Valéry, fără să-l denu-mească, precum Mihail Ralea (*Viața românească*, iunie – iulie 1927), care ținea cu orice preț să descopere în Arghezi un principiu de comprimare a energiei (deci un principiu hermetic), descoperire care se află hotărât la antipodul oricărei verosimilități. Arghezi este diluat. Îl caracterizează neputința de a se „comprima“.

Se pare că tot d. Lovinescu ar fi scris unul din cele mai apropiate de adevăr articole despre T. Arghezi în *Poezia nouă*. Pentru că d. E. Lovinescu are, uneori, intuiții inițiale juste, dar nu e curajos și e foarte influențabil.

Asupra sugestibilității dlui E. Lovinescu cunosc și două povești. Una aflată de la cineva demn de crezare, cealaltă, trăită și de mine.

Când apăruse în *Gândirea* poezia *Triumful* de Tudor Arghezi, d. E. Lovinescu era nedumerit.

„Ai văzut – spune d-sa lui Camil Petrescu – poezia lui Arghezi al d-tale? Îmi vei concede că este exagerată. Asta nu mai e artă!“

Camil Petrescu lămurește:

„Viziune dantescă, tragismul negării valorilor etc.“

A doua zi vine d. Aderca.

D. Lovinescu:

„Ce zici, dle Aderca, de poezia lui Arghezi din *Gândirea*?

E desigur interesant tragismul negării valorilor, viziunea aceea dantescă, dar cred că este cam exagerată.“

Dar d. Aderca irumpe:

„A, dle Lovinescu, e minunată, e genială, e unică! Ce forță de expresie, câtă vigoare!“

A treia zi, alt vizitator:

„Ei, dle vizitator, ai văzut poezia lui Arghezi din *Gândirea*? Ce zici de ea?

— M-da! E expresia cam crudă!

— Bine, este într-adevăr puțin exagerată, dar ce tragism al negațiunii, ce viziune dantescă și ce forță de expresie!“

A patra zi, vine din nou Camil Petrescu.

D. Lovinescu, uituc:

„Ei, dle Camil, citește poezia lui Arghezi din *Gândirea*. Ce vigoare, ce viziune, ce negație. Este una din cele mai bune!“

A doua oară:

Apăruse *Florile de mucigai*. D. Ion Barbu, entuziast, vine cu cartea proaspăt ieșită de sub tipar. Încântat, citește, comentează, admiră, exultă:

„Iată-l pe adevăratul, marele Arghezi! Aici e el, bonomul Arghezi, Arghezi—La Fontaine, Arghezi—Anton Pann etc.“

D. E. Lovinescu, sceptic și prudent, ca totdeauna, tace și cântărește interior. Arar apreciază timid: „Asta este proză! Când e frumos, se datorează unei imagini tot a vechiului Arghezi. Volumul e sărac.“

Ion Barbu: „A! nu, s-a priment! S-a priment.“

Peste câteva zile d. Lovinescu spunea: „Îi place lui Barbu fiindcă-i convine lui. Fiindcă e Anton Pannismul lui. Nu e obiectiv. Dar volumul nu prezintă nici o diferențiere.“

Peste vreo trei, patru luni, îl vizitez pe d. Lovinescu. Vine vorba de Arghezi.

D. Lovinescu:

„A, sigur! în *Flori de mucigai* Arghezi s-a realizat pe sine! În volumul ăsta e ce e!“

Totuși, în articolul din *Poezia nouă* d. Lovinescu schița în principii de tăgadă esențiale și juste: retorica, discursivitatea și lipsa de unitate temperamentală. (Acestea sunt în parte și temele noastre critice.) În *Evoluția poeziei lirice*, d-sa crede sau afirmă că Arghezi și-a gătit elocvența și se îndreaptă spre hermetic și plastic. Adevărul este că *Cuvinte potrivite* ne prezintă tot un Arghezi retor și abstract: ceea ce voi arăta.

Dar și printre defăimătorii lui T. Arghezi se impune o dârză selectare: d. Bogdan Duică, de exemplu, nu îl neagă pe T. Arghezi fiindcă d. Bogdan Duică înțelege și propune alt model poetic, ci fiindcă d. Bogdan Duică este prost. Nici nu îl discutăm, ci îl alungăm întristați din rândurile înaintașilor poziției noastre. D. Bogdan Duică, printre multe altele, se speria de cuvântul arghezian „șezut“. Dacă ar fi citit literatură străină, d. Bogdan Duică ar fi aflat la Molière, Dante și Shakespeare cuvântul pe șleau: „cur“. Spaima dascălului nu era un ultragiu, ci lipsă de strategie literară – o nemeritată justificare a poeziei dlui Arghezi.

# Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i> .....	5
<i>Cuvânt înainte la ediția franceză din 1986</i> .....	7

## Partea întâi

EU, TUDOR ARGHEZI, ION BARBU  
ȘI CAMIL PETRESCU

TUDOR ARGHEZI

I. Preludiu sau Pamflet .....	11
II. <i>Dubovnicească</i> .....	18
III. Citate pentru stabilirea unor echivalențe .....	24
IV. Retorica. Surpriza. Convenționalul .....	31
V. <i>Florile de mucigai</i> sau „epică“ mușchiulară .....	40
VI. Recapitulări, precizări, concluzii .....	46
Appendice sau „Teoria facilului“ și d. Șerban Cioculescu .....	50

ION BARBU

Criticii .....	57
Jurnal .....	69

CAMIL PETRESCU

<i>Patul lui Procust</i> .....	89
Anecdotal literară sau Mult zgomot pentru nimic .....	112

## Partea a doua

### FALS ITINERAR CRITIC

Identitatea contrariilor . . . . .	145
Intermezzo nr. 1 (Fără legătură aparentă cu textul) . . . . .	177
Critica, criticii literari și alte lucruri întâmplătoare . . . . .	180
Intermezzo nr. 2 (În definitiv, domnule dragă) . . . . .	201
Critică literară și scrupule sentimentale . . . . .	205
Intermezzo nr. 3 (Trifoiul cu patru foi) . . . . .	215
Vei deveni un mare scriitor . . . . .	219
Idei cap în cap . . . . .	233
I. Geniul . . . . .	233
II. Tristețea bucuriei și viceversa . . . . .	238
III. O falsă cauzalitate . . . . .	242
Doamnelor și Domnilor . . . . .	252
Minciuna morții (Sau final melodramatic) . . . . .	265

### POSTFAȚĂ

MIRCEA VULCĂNESCU

Pentru Eugen Ionescu . . . . .	271
--------------------------------	-----